

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus AUGUST 2016

August on eriline kuu

Juba üheksandat korda on sinu postkasti tulnud 1. augustil EELK Haapsalu koguduse infoleht „Johannese Sõnumid“. Päris mitmel korral olen kirjutanud augustikuu lehe juhtkirja ja käsitlenud erinevaid teemasid. Eks igal aastal ongi erinevad sündmused ja mõtted. Iga päev, iga hetk ja iga aasta on eriline ja kordumatu. Aga augusti sündmustel on palju öelda nii kuu kiriklikke mälestuspäevi, ajalugu kui lähiminevikku arvestades. August ehk lõikuskuu on Gregoriuse kalendri aasta kaheksas kuu, milles on 31 päeva. Augustit nimetatakse veel ka nimedega põimukuu, viljakuu, rukkikuu, mädakuu ehk mädanemiskuu, hallituskuu, kirbukuu ja pärtlikuu. August oli rooma kalendri kuues kuu ja kandis seetõttu nime *sextilis*. Aastal 8. eKr otsustas senat kuu ümber nimetada ja anda talle nimi keiser Augustuse auks.

Eestis on augustis toimunud väga erilised sündmused. Sellel aastal tohime 20. augustil tähistada taasiseseisvumise 25. aastapäeva. See, mida oleme võinud oma silmaga näha ja oma elus kogeda on Jumala ime. Poliitiliselt oli hullumeelne ja isegi ohtlik tegevus murda võim, mis oli valitsenud maailma. Maailm muutus imekombel ja meie paljukannatanud rahvas oli ühtsem kui kunagi varem. Hea on, kui meenutame ja paneme igaüks ka kirja, mida me 25 aastat tagasi tegime. Eestis puhusid uue aja tuuled. Kogudusse oli tulnud täiesti uus elu, uued inimesed ja uus innustus, mida me ei ole enne ega pärast seda näinud. On tohutu kingitus, et me saime seda läbi elada.

Meenutan, et juba aegsasti 1991. aasta suvel oli koguduse lastekoor saanud kutse praost Matti Hakkaraiselt sõita Soome. Kõik näis suurepärase ja Haapsalust lahkudes ei osanud me ette kujutada järgmiste päevade sündmusi. Pühapäeval 18. augustil laulsime Huopalahti kirikus ja meil ei olnud aimugi, et juba samal päeval kell 16.50 sai alguse Nõukogude Liidus riigipöörde katse. Krimmis puhkusel oleva Mihhail Gorbatšovi telefoniliinid lõigati läbi, teiste hulgas ka see, mille kaudu vajadusel võis anda käsu tuumarünnakuks. Riigipöörjad nõudsid erakorralise seisukorra väljakuulutamist ja võimust loobumist. Gorbatšovi halduses olnud üks kolmest „tuumakohvrüst“ saadeti Moskvasse ja jõudis putšistide kätte. Kogu maailma tähelepanu oli suunatud Nõukogude Liidus toimuvale. Järgmisel hommikul andis Erakorralise Seisukorra Riiklik Komitee raadio ja televisiooni kaudu olukorrast teada. Mäletan seda hommikupalvust Huopalahti kogudusesaalis. Meie olime lastega Soomes, aga meie pered olid Haapsalus, kus oli suur sõjaväelennuväli. Meil oli, mille pärast palvetada. Järgnesid väga murelikud päevad. Kohtusin välisminister Lennart Meriga, kes oli

seadnud sisse büroo Helsingi südalinnas Tuglase Seltsis. Meie palvetasime ja meie pärast palvetati, aga mis tegelikult toimus, seda me ei teadnud. Moskvas oli Boriss Jeltsin alustanud vastupanu võimuharajatele ja riigipöörde katse nurjus mõne päeva jooksul. See andis aga Eestile XX sajandi jooksul teise võimaluse iseseisvuda. 20. augustil ööbisime Huopalahti kogudusemajas ja kuulasin Eesti Raadi otsetulekannet Toompea lossist. Unustamatu rõõm oli, kui kell 23.03 oli otsustamise hetk ja 105-liikmelisest Eesti Ülemnõukogu 70 kohal olevast rahvasaadikust andis oma hääle 69 isikut Eesti iseseisvuse poolt. Eesti oli vaba. Mõni päev hiljem oli meid sadamas saatmas mitmeid sõpru, ka Helsingi piiskop Eero Huovinen. Nad lähetasid meid palvetades teele. Tallinna maabus meie laev sõites Nõukogude sõjalaevade vahelt läbi. Olime lahkunud Nõukogude Eestist ja tagasi tulime vabasse Eestisse. Kui see ei ole ime, siis mis üldsegi on ime? Sama kuu lõpus, 29. augustil algas Eesti esimene Missio91 Haapsalu-Pärnu. Lisaks suurtele ja avalikele koosolekutele ja jumalateenistustele pidasime kontsert-palvuse Haapsalu sõjaväe lennubaasis. Niisuguseid Jumala imesid oleme oma silmaga näinud ja läbi elanud.

August on eriline kuu!

Tiit Salumäe
Koguduse õpetaja

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA AUGUSTIS.

R, 5. august kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 7. august kl 11 - 12. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Teema: Enese läbikatsumine. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, jutlustab praost Mart Salumäe (Toronto) ja Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe. (Toomkirik).

K, 19. august kl 12 diakooniarühma koosolek

R, 12. august kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 14. august kl 11 - 13. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus ilma armulauata. Teema: Jeesus – meie aitaja. Teenivad stud. theol. Kristo Hüdsi ja Teno Ilves, organist Lia Salumäe (Toomkirik).

R, 19. august kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik). **Kl 23.30 – Öökontsert - „Nüüd hingvad inimesed“** Orel, kitarr, laul. Lea ja Lia Salumäe ning Sirje Kaasik. Vaba annetus. (Toomkirik).

L, 20. august kl 12 – Taasiseseisvumise 25. aastapäeva piulik kontsertjumalateenistus.

Teenib abipraost Lembit Tammsalu. Kõne peab Lääne maavanem Neeme Suur. Organist Lia Salumäe. Trompetil Gregor Vaikmets. Kaastegev laste laulustuudio Do-Re-Mi lapsed ja noored.

Dirigent Anne Pääsuke. **Kl 23.30 – Öökontsert - „Ta lendab mesipuu poole.“ Esineb koor Collegium Musicale. Solist ja dirigent Endrik Üksvärav.** Pilet eelmüügist 3.-. /Piletilevi/.

Kohapeal 5.-

P, 21. august kl 11 - 14. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Teema: Meie ligimene. Teenivad õpetaja Küllike Valk ja Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe (Toomkirik). **Kl 14 – Muusikapooltund.** Sirje Kaasik, Piia Tomingas, Kristiinia Teller (Jaani kirik) **Kl 15 – Ringkäik piiskop Tiit Salumäega „Pöördelised ajad“.** Kogunemine Jaani kiriku juures. **Kl 18 – Kirikukontsert „Õhtu ilu“.** Charpentier Te Deum ja Pärt Uusberg Õhtu ilu. Esinevad Eesti Segakooride Liidu suvekooli segakoorid ja üle-eestiline noorte sümfooniaorkester. Dirigendid Martin Sildos ja Pärt Uusberg. Piletid 9.-/7.- müügil Piletilevis ja tund enne algust kohapeal (Toomkirik).

E, 22. august koguduse ekskursioon Tallinna. Vajalik eelregistreerimine kuni 5. augustini. Veel on üksikud vabad kohad. Info – Lia Salumäe 53039835

K, 24. august kl 10 – Palvus soome keeles (Toomkirik). Teenivad piiskop Tiit Salumäe, orelil Lia Salumäe.

R, 26. august kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 28. august kl 11 - 15. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Teema: Tänuikkus. Teenivad õpetaja Kristel Engman ja Teno Ilves. Organist Ronja Soopan (Toomkirik).

STUD. THEOL. KRISTO HÜDSI ALUSTAS PRAKTIKAT.

Assessor praost Marko Tiitus on otsustanud suunata Usuteaduse Instituudi rakenduskõrghariduse teoloogia õppekava järgmised üliõpilased kogudusepraktikale Tiit Salumäe juhendamisel Haapsalu kogudusse Kristo Hüdsi ja Joel Reinaru.

Kristo Hüdsi alustas praktikat ja teenis jumalateenistusel 31. juulil. „Olen Kristio Hüdsi, Lääne-Nigula koguduse ilmikjutlustaja ja ühtlasi ka koguduse vabatahtlik töötaja. Enamasti on minu tegevus siiani olnud seotud rohkem noortega (noorteõhtu Checkpoint, noortejumalateenistused, peremissad), kuid aegajalt asendan meie koguduse õpetajat, pidades sõnajumalateenistusi. Töötan täistööajaga kohalikus ettevõttes AS Pal-Klaas, klaasitöötajana ning õpin EELK Usuteaduse Instituudis, luterlikku teoloogiat kolmandal kursusel. See on peamine põhjus, miks ma teie kogudusse olen praktikale suunatud, sest ees on õpingute lõpusirge. Olen abielus ja noor isa pisipojale, kes äsja sai aastaseks. Loodan südamest, et minu praktikaperiood kannab head vilja ja on meile õnnistuseks.“

VANAMUUSIKA FESTIVAL OLI HEA NAGU ALATI.

XXIII Haapsalu Vanamuusika Festival tõi iidsesse toomkirikusse taas andunud kõrgetasemelised muusikud ja elamusi ootavad kuulajad. Oma tervituses kirjutas Tiit Salumäe: „Küllap on neidki, kes auväärt Toomas Siitani kõrval on osalenud kõikidel festivalidel. Teisalt on kõrget muusikaharidust saanud uus põlvkond, kes on sündinud peale vanamuusika festivali asutamist. Nende jaoks on festival midagi igipõlist. Algav festival läheb ajalukku selle tõttu, et just nüüd ehitatakse kirikule uus katus. Paljud inimesed on teinud oma annetuse ja kirjutanud oma nime ajalukku. Ajalugu on elav raamat, mida me loeme ja saame kuulda ning näha nii muusika kui teistegi kaunite kunstide kaudu. 501 aastat tagasi ajast igavikku läinud Saare-Lääne piiskop Johannes III Orgas laskis ehitada ümara Maarja kabeli kiriku lõunaküljele ja hiljem maeti ka sinna oma soovi kohaselt. Tema tellitud Maarja kroonimise altar on täna Kuressaare piiskopilinnuse kapiitlisaalis. 489 aastat tagasi läks ajast igavikku piiskop Johannes IV Kievel. Oma kaheteistkümnepiiskopiaasta jooksul oli ta palju korda saatnud. 1517. aastal kui Saksamaal algas luterlik reformatsioon oli ta lasknud trükkida eestikeelse katekismuse. Inimpõlved tulevad ja lähevad, aga muusika kõlab ikka samamoodi siin võlvide all nagu sajandeid tagasi. Meie auväärne minevik väärib meenutamist ja selleks tuleme taas kokku!“

Lehte Ilves kirjutas Lääne Elus: „Haapsalu vanamuusikafestivali kunstiline juht Toomas Siitan oli valinud avakontserdiks noore Mozarti teostest kokku pandud kava, mis oli pühendatud Neitsi Maarjale ja mis kandis nime „Armulikem ema“. Kavaleht lubas, et noore Mozarti kirikumuusika on täis õrnust, kergust ja rõõmu, ja nii see ka oli. „Mulle tundub, et Mozart kirjeldab ka suuri tundeid ja suuri kannatatusi, muie suunurgas,“ vahendas oma muljeid muusikuharidusega poliitik Andres Ammas pärast kontserti. Toomas Siitan, kes on Haapsalu vanamuusikafestivali korraldanud 22 aastat, taotleb täiuslikkust, tema kava ja esitus on maitsekas, selles ei ole ei liialdusi ega maitsevääratusi.“ Nagu tavaliselt vanamuusikafestivali puhul, tegi Klassikaraadio kontserdist otseülekanne. Seda on võimalik kuulata järelkuulamisest. Lõppkontserdi kohta kirjutas Lehte Ilves: „Tänavune muusikapidu lõppes ülistusega muusikale enesele, ettekandele tulid Händeli „Aleksandri pidu ehk Muusika vägi“ (1736) ja „Ood püha Cecilia päevaks“ (1739). Siitani sõnul on need põneva saatusega teosed sündinud ajal, mil Händel oli Londonis võõramaalasena ebapopulaarne. „Need kaks teost tähendasid võimast läbimurret, inglased võtsid Händeli omaks, ta sai lausa rahvuskangelaseks,“ tutvustas Siitan. Siitani sõnul komponeeris Händel need kaks teost nutikalt, kasutas inglastele hästi tuntud ja armastatud tekste. Ka teema – muusika ülistus – haaras publikut, sest Londonis oli juba pool sajandit korraldatud Cecilia päevi. Neid muusika pidupäevi võiks võrrelda meie festivalidega, lisas Siitan. „Tekstid räägivad, mida muusika suudab ja milline on tema mõju,“ sõnas Siitan. „Inimene on muusikast kergesti mõjutatav, ja mitte ainult heas suunas.“ Siitani sõnul ei vaja muusika kuulamine eraldi ettevalmistust, sest muusika mõjutab inimest vahetult. Tuleb ennast vaid muusikale avada.“

Ülevaate koostas Tiit Salumäe

<http://online.le.ee/2015/07/02/vanamuusikafestivali-avakontsert-taitis-toomkiriku-helguse-ornuse-ja-roomuga/>

<http://online.le.ee/2016/07/12/galerii-haapsalu-vanamuusikafestivali-efektne-ja-sarav-loppkontsert/>
<http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c5-muusika/haapsalu-vanamuusikafestival-ja-muusika-vagi/>

HÕBELEERILAPSED ÜHTSE PERENA KODUKOGUDUSES.

25 aastat tagasi, aastal 1991, konfirmeeriti Haapsalu Püha Johannese koguduses kokku 135 leerilast. Käesoleva suve hakul, 26. juunil uuendasid toomkiriku altari ees oma leeritootust 43 hõbeleerilast. Järgnevalt mõned meenutused sellest kokkusaamisest.

Piret ja Olavi: Meile meeldis, et hõbeleeripäev korraldati. Väga ilus ja suursugune oli õuest kirikusse siseneda. Kogu tseremoonia oli hästi läbi mõeldud ja korraldatud. Meeldis, et meie seast lahkunuid meeles peeti ja neile küünlad süüdati. Tore oli leerilastest koor, mis sai suurepäraselt hakkama. Pidulaud teises kirikus oli kodune ja armas - toit maitsev ja imearmsad põllulilled vaasides. Kahju, et paljud ei saanud tulla. Sellist traditsiooni võiks edaspidi jätkata.

Eve: Mulle väga meeldis meie hõbeleeripäev. Kõik oli hästi korraldatud ning selline ilus ja armas. Ka minu sõbrad, kes tulid lilli tooma ja nägid esimest korda seesugust jumalateenistust, ütlesid, et oli hästi armas. Mulle väga meeldis, et pärast oli veel kohvilaud. Eriti armas oli, et Peeter oli ka kohal, sest tema oli ju leeriajal ja ka leerilaagris meiega rohkem seotud.

Marianne: Hõbeleeripäevast jääb mulle soe ja südamlük mälestus. Olen väga tänulik Haapsalu

kogudusele selle kauni päeva eest! Saime osa võtta pidulikust jumalateenistusest, kohtuda kunagiste leerikaaslastega ja tunda end jällegi ühtse perena kodukoguduses.

Tiia: Tore, et niisugune üritus korraldati. Suurepärane, et võeti kokku kõik kolm leerigrupi, kes 25 aastat tagasi õnnistuse said, ja ka need, kes gruppidest eraldi leeris käisid. Sellega sai lõhutud eestlaste kohta käiv nali, et kui kusagil on 3 eestlast, siis nad loovad 4 seltsi, kuna väga raske on ühe mütsi alla saada.

Aga kui nüüd tõsimeeli rääkida, siis oli hea kokku saada, et toonast aega meenutada. Mäletame ju kõik, kui tähenduslik oli/on aasta 1991 Eesti jaoks. Hea, et peale jumalateenistust oli inimestel võimalik koos viibida ja üksteisele aega pühendada. Küllap said uuendatud mitmed vanad ja sõlmitud uued tutvused. Kogusin, et mitmed inimesed, keda tean igapäevaelus (ka koguduse elus), on konfirmeeritud minuga samal aastal.

Olen isiklikult 25 aastaga vaimselt palju kasvanud ning oskan nii toonast leeriaega kui praegust koguduslikku osadust palju sügavamalt mõtestada. Ja laulda armastava inimesena olen rõõmus, et õnnestus kokku panna väike ansambel ning jumalateenistusel kaasa teenida.

Riina: Mul on hõbeleeripäevast väga soojad mälestused nii otseses kui kaudses, emotsionaalses mõttes. Hommik enne kirikusseminekut oli palav ja päikeseline, jumalateenistuse ajal sadas paduvihma, aga kui kirikust välja tulime, oli taevas jälle selge. Jumalateenistus puudutas ja justkui tõstis, et argipäevas jälle rahulikuma ja rõõmsamana edasi minna. Hinge jäi soe ja armas tunne - olen hoitud. Ka see oli tore, et kuigi elu on viinud meid leerikaaslastega elama erinevatesse linnadesse ja lausa erinevatele maadele, leidsime kohvilauas ikka ühiseid jututeemasid. Aitäh tublidele organiseerijatele! Aitäh Tiidule, Peetrile ja Liale kauni jumalateenistuse eest!

Muljeid kogus Maria Strauss

„TÕUSKE, NÜÜD VIISID TULISEIL TIIVUL, VEEL OLEME ROOTSLASED AEGADE VIIVUL!“¹

2. juulil 1933 toimus eestirootsi „pealinna“ Haapsalu piiskopilinnuses esimene eestirootslaste laulu- ja tantsupidu. Laulupeo kunstiline juht oli toona tuntud helilooja ja koorijuht Cyrillius Kreek.

9. juuni 2013 leidis selle sünnimälestuse 80. aastapäeval aset teine eestirootslaste laulupidu. 83 aastat peale esimese laulupeo toimumist. 2. juulil 2016 toimus samas paigas järjekorranumbrilt kolmas eestirootsi laulu- ja tantsupidu. Nii nagu kahel esimesel laulu- ja tantsupeol, algas sündmus palvusega toomkirikus. Tänavu tervitas osalejaid ning kõneles piiskop Tiit Salumäe. Eesti ja rootsi keeles toimunud palvusel teenisid kaasa Tallinna Rootsi-Mihkli koguduse õpetaja Patrik Göransson ning EELK vikaarõpetaja Kristel Engman. Rahvarohkele palvusele järgnes meeolukas ja värvikirev rongkäik läbi suvise Haapsalu piiskopilinnuse õuele. Eestirootsi kolmanda laulu- ja tantsupeo avas Kultuuriministeeriumi kultuurilise mitmekesisuse asekancler Anne-Ly Reimaa, tervituse ütlesid Rootsi Kuningriigi suursaatkonna esindaja, Haapsalu linnaeape, Lääne maavanem ja Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse juhatuses esimees Jana Stahl, kelle kohaselt oli laulupeo kandvaks ideeks järjepidevus. See kajastus ka eesti ja rootsi keeles esimeseks laulupeoks kirjutatud laulupeoproloogi lugemises õpetajate Engmani ja Göranssoni poolt.

Laulu- ja tantsupeol astusid üles ligikaudu 550 lauljat ja tantsijat. Laulud kõlasid nii rootsi kui ka eesti keeles. Laulupeo kunstiline juht oli sel korral Peeter Paemurru, tantsupeo kunstiline juht Kristiina Siig. Laulu- ja tantsupeolisi ning pealtvaatajaid oli kogunenud Eestist, Soomes, Rootsist ja küllap ka mujalt maailmast. Sündmus oli heaks näiteks Haapsalu ja Läänemaa mitmekultuurilisest minevikust ja tänapäevast.

Kristel Engman
EELK vikaarõpetaja

---

¹ Laulupeoproloog 1933, eestindanud Toivo Tomingas.

EELK-s LÄHENEVAD VALIMISED.

Lähtudes EELK kirikuseadustiku § 207 lõikest 1 on kirikukogu otsustanud viia läbi valimised Eesti Evangeelses Luterlikus Kirikus järgmiselt:

- Koguduste nõukogude, juhatuste, revisjonikomisjonide (revidentide), sinodisaadikute valimised toimuvad ajavahemikul 6. november 2016 kuni 5. märts 2017.
- Praostkondade nõukogude ja EELK XXIX Kirikukogu liikmete valimised toimuvad ajavahemikul 5. märts kuni 31. mai 2017.
- EELK vaimulike konverents valib EELK XXIX Kirikukogu liikmed ajavahemikul 1. jaanuar kuni 31. mai 2017.
- Konsistoriumi valitavate assessorite, kantsleri, kirikukohtu, EELK nõukogude ja kirikukogu komisjonide liikmete valimised toimuvad EELK XXX Kirikukogu korralisel sügisistungjärgul 28.-29. novembril 2017.

Haapsalu koguduse juhatus otsustas 11. märtsil 2016, et täiskogu koosolek juhtorganite valimiseks toimub **8.-15. jaanuar 2017** (otsus nr 15, juhatuse protokoll 3/32,). Käesoleva nõukogu koosseisu viimane koosolek toimub 23. oktoobril käesoleval aastal.

Valimiste kord

Valimistel saab osaleda ja kandideerida vähemalt 18-aastane konfirmeeritud koguduseliige, kes on käinud armulaual ning tasunud 2016. aasta liikmemaksu ning kelle õigusi ei ole kirikukari korras piiratud.

Ettevalmistused nõukogu valimisteks

Juhatus on teinud ettepaneku valida 30 liikmeline nõukogu.

Kandidaatide esitajad

Koguduse nõukogu liikmekandidaate võivad esitada nõukogu, juhatus, koguduse õpetaja ja 5-10 koguduse täiskogu liiget üheskoos.

Kandidaatide tutvustamine

Kandidaatide elulooandmeid võib enne valimisi tutvustada kirjalikult. Kandidaate tutvustatakse täiskogu koosolekul enne hääletamisele asumist.

Valimisedeli täitmine ja hääletamine

Täiskogu liikmel on viis häält. Hääle andmiseks märgistab valija enne valimisedeli kasti laskmist nende kandidaatide nimed, keda ta valib. Hääletamine isikuvalimistel on salajane.

Täiskogu poolt valitud valimiskomisjon pitseerib valimiskasti ja avab selle pärast hääletamise lõppemist. Pärast kandidaatide nimede ettelugemist kuulutab koosoleku juhataja välja vaheaja hääletamiseks ning teatab hääletamise lõppemise aja. Valimiskomisjon loeb seejärel hääled.

Valimistulemuste kindlakstegemine

Valituks loetakse vastavalt nõukogu liikmete arvule need, kes said rohkem hääli. Kandidaadid, kes ei osutunud valituks nõukogusse, jäävad nõukogu asendusliikmeteks. Valimistulemused tehakse teatavaks täiskogu koosolekul. Nõukogu volitused algavad valimistulemuste teatavakstegemisest.

Koguduse juhatuse valitavate liikmete valimine

Koguduse juhatuse liikmed valib neljaks aastaks koguduse nõukogu. Koguduse juhatusse kuulub 2 - 8 valitavat liiget. Koguduse õpetaja on juhatuse liige ameti poolest. Juhatuses esimees ja vajadusel aseesimees valitakse nõukogu liikmete hulgast. Teised juhatuse liikmed valitakse koguduse nõukogu või täiskogu liikmete hulgast.

Täpsemalt loe: <http://www.eelk.ee/et/kiriku-korraldus/valimised-201617/>

MAA JA MERI KIIDAVAD.

Pühapäeval, 17. juulil väisas Haapsalu toomkirikut ja teenis jumalateenistusel kaasa keskaja ja vaimulikku rahvamuusikat viljelev ansambel Triskele. Ühtlasi esitles kollektiiv sellega hiljuti

ilmunud ja järjekorranumbrilt juba seitsmendat CD-plaati „Maa ja meri kiidavad.“ Album sisaldab üheksat Saaremaa ja Hiiumaa rahvalikku koraali. Keskaegsesse toomkirikusse sobis vaimulik meestelaul oivaliselt ning täiendas väga kaunil moel jumalateenistust.

Lähem teave Triskele kohta: www.triskele.ee

Kristel Engman
EELK vikaarõpetaja

KESKINENID ÕNNISTATI UUEKS TÖÖPERIOODIKS.

Laupäeval 23. juulil toimus Rakvere Kolmainu kirikus pidulik piiskoplik õhtupalvus ehk vesper, kus seati ametisse misjonärid Peterburi Jaani kogudusse Hannu ja Liliann Keskinen. Seda tööd on nad teinud juba mitu aastat. Põltsamaalt pärit Liliann oli mõne aasta misjonitööl sugulasrahvaste juures Mordvas, Saranskis. Koos soomlasest abikaasa Hannuga olid nad hiljem mitu aastat Venemaal Omskis, kuid tekkinud viisaprobleemide tõttu olid nad sunnitud tagasi tulema Eestisse. 2013. aastal algas nende tööperiood rahvuskaaslaste juures Peterburis. Järgnev 2019. aastani kestev tööperiood õnnistati õhtupalvusel, mille viisid läbi diasporaatöö eest vastutav piiskop Tiit Salumäe, misjonitöö eest vastutav assessor ja Viru praost Tauno Toompuu, misjonikeskuse juhataja ja Lääne praost Leevi Reinaru ja Peterburi Jaani koguduse tööd korraldav õpetaja Enn Salveste. Laulis Peterburi Jaani koguduse Eesti Kultuuriseltsi koor „Kaja“.

Misjonäridepere tugikogudused Eestis on Tallinna Kaarli ja Haapsalu. Tegemist oli piiskop Tiit Salumäe esimese piiskopliku külastusega Rakverre.

Misjonäre esitledes ütles praost Tauno Toompuu:

Armas kogudus! Kristlik Kirik on Jumala rahvas ja Kristuse ihu. See on elavatest kividest tempel, mille nurgakiviks on Kristus Jeesus ise. Ristimisel on meidki liidetud Jumala rahva hulka ja kutsutud Jeesuse jüngeriks. Meie ülesanne on tunnistada Kristust siin maailmas, elades Tema tahte järgi ja ülistades Jumala suuri tegusid. Püha Vaim on meile andnud erilisi armuande, et me teeniksime nendega Jumalat ja oma ligimest. Kirikus vajatakse erinevate annetega töötegijaid ja jagatakse vastutust mitmesugusteks ülesanneteks.

EELK Misjonikeskus korraldab EELK-s misjonitööd. Seda me teostame läbi koolituse, kuulutuse- ja läkitamise töö. Läkitamise töö tähendab otseselt kogu maailma välismisjonitöös osalemist. Meil on üle kahesaja aasta vanune välismisjoni traditsioon, mille oleme taastanud peale okupatsiooni aastaid.

Hannu ja Liliann Keskinenid on selle töö jätkajad. Liliann oli mõne aasta misjonitööl sugulasrahvaste juures Mordvas, Saranskis. Siis koos Hannuga olid mitu aastat Venemaal Omskis. Viisa probleemide tõttu olid nad sunnitud tagasi tulema Eestisse. 2013 aastal oli uue tööperioodi algus rahvuskaaslaste juures Peterburis. Hannu ja Liliann teenivad Jaani kogudust Peterburis. Misjonäridel on kodumaal

tugikogudused, kes eestpalves ja ka mitmel teisel viisil saavad toetada nende tööd. Liliann ja Hannu on Soome Rahvamisjoni saadikud ja ka Eesti luterliku kiriku saadikud. Soomes on neid uuele tööperioodile õnnistatud suvepäevadel Ryttyläs, kus osales ka piiskop Joel Luhamets, teele saatjana. Kolm aastat tagasi töölelakitamisel Soomes ütles Piiskop Kalliala oma saatekõnes: „Misjonisaadikuks asuv töötegija vastab Jumala kutsele erilisel viisil. Ta on valmis minema sinna millest tal pole täielikku infot. Ta lepib sellega, et kõik pole valmis ja palju on ees tundmatut. Ta lepib teadmatusena ja ebamugavustega ning ebatäiusliku keskkonnaga, kus peab oma tööd tegema.“ Täna me lähetaime teid tööd jätkama. Teil on palju uusi kogemusi. Jumal on teie ja teie lähetajate palveid kuulnud. Täname teid seni tehtud töö eest ja soovime uueks tööperioodiks Jumala õnnistust ja kaitset! Ülevaate kirjutas Tiit Salumäe

ÕPETAJA PAENURME JUTLUS HÖBELEERIPÄEVAL.

Jutlus Haapsalu toomkirikus apostlite pühapäeval ja hõbeleeripühal, 26. juuni 2016

Issand ütles Aabramile: „Mine omalt maalt, omast sugukonnast ja isakojast maale, mille ma sulle näitan! Ma teen sind suureks rahvaks ja õnnistan sind, ma teen su nime suureks, et sa oleksid õnnistuseks! Siis ma õnnistan neid, kes sind õnnistavad, panen vande alla selle, kes sind neab, ja sinu nimel õnnistavad endid kõik suguvõsad maa peal“ Ja Aabram läks, nagu Issand teda käskis, ja Lott läks koos temaga; Aabram oli seitsekümmend viis aastat vana, kui ta Haaranist lahkus. 1. Ms 12:1-4

Lehitsesin tänaseks päevaks valmistudes oma vanu fotoalbumeid. 1990ndate algus oli väga suurte muutuste ja kiirete arengute aastad ja sellest ajast on albumis palju värvikaid pilte. Jõuludel 1990 toimus siin, Haapsalu toomkirikus esimene jumalateenistus. 1991. aasta fotode seas olid pildid talvisest Toompeast, paneelid ja suured kivimürakad lossi ees. Haapsalus toimusid mitmed kiriklikud suurüritused, nende seas Missio Haapsalu ja Pärnu. Oli palju ristimisi ja 3 suurt leeripüha. Suvine noorte leerilaager toimus Ridala vallas Võnnu mõisas koos Soome Huopalahti koguduse noortega. Leeripühal olid kirikus ka soome noored ja jutlustas Huopalahti koguduse õpetaja Matti Hakkarainen.

Hõbeleeripüha tähistamine tähendab, et me oleme vahepeal saanud 25 aastat vanemaks. Küllap saanud ka 25 aasta jagu elukogemust. Palju on selle aja sees meie elus ja meie ümber muutunud. Paljusid on elutee viinud siit Haapsalust kaugemale. Hõbeleeripühal on võimalik taas kokku saada oma leerikaaslastega. Kõige tähtsam tänases päevas on kindlasti tänu ristimise, leeriaja ja koguduse liikmena elatud aastate eest. Erilise tähenduse saab sellel jumalateenistusel usutunnistus, leeritõotuse meenutamine ja ühine armulauaosadus.

Tänased jumalateenistusel loetud piiblitekstid (vt 1Ms 12:1-4; Rm 1:1-7; Lk 5:1-11) sobivad väga hästi hõbeleeripüha teemadega. Kuulsime kutsumisest ja lakitamisest, apostli ja jumalariigi töötegija ülesandest. Kuid küllap kõnetab see meid kõiki – hõbeleeris osalejaid, pereliikmeid, kõiki kirikulisi. Hea on igaühel vaadata tagasi oma ristiinimese teele, mis meid on toonud kogudusse ja hoidnud koguduses, andnud jõudu ja lootust.

On selline ütlemine: „Kes millegagi riskib, võib karile sattuda. Kes ei riskeeri, satub kindlasti karile.“ Peetrus, Jaakobus ja Johannes jätsid kõik maha ja järgnesid Jeesusele - nad võtsid riski. Nõnda lõppes see kuulnud lugu ja algas nende meeste jaoks täiesti uus elu. Nad ei teadnud, mis ees ootab ega aimanud, mida nad inimeste kalastajatena tegema hakkavad. Kuid nad olid kohanud kedagi, kellel oli meelevald ja nägemus asjadest. Temale julgesid mehed loota ja temaga koos minna. Nende edasisest eluteest teame, et neil tuli ette tõuse ja mõõnasid, nende tee läks üle mitmegi kari. Ometi sai Jeesus neid kasutada kiriku rajamisel.

Tänases Vana Testamendi lõigus kirjeldati veelgi suuremat riski võtmist. Jumal saatis Aabrami oma kodust välja ja andis talle ülesandeks minna maale, mida Jumal näitab. Aabram pidi jätma kõik, mis tal oli ja asuma teele suurde tundmatusse. Kaldea Uur on ajalooline koht, mis asetseb praeguse Iraagi territooriumil, Eufrati jõe kaldal üsna Pärsja lahe lähedal. Inglise konsul Taylor korraldas seal esimesed väljakaevamised 1854; põhjalikud väljakaevamised toimusid 1920-30ndatel. Maa seest

väljatoodu kinnitab, et Uur oli juba 3000 aastet enne Kristust Kahejõe-maa tähtsamaid sumeri tsivilisatsiooni keskusi. Aabrami ajal õitses seal mitmekesine materiaalne ja vaimne kultuur. Veetrassid, suplusruumid, pangad, suured kaubamajad, ametiühingud, raamatukogud ja muud tänapäeva ühiskonnale tuttavad hüved olid juba seal kasutuses.

Aabram pidi minema mitte kuskile naaberlinna, vaid täiesti uuele maale. Tänapäeva sõiduvõimaluste juureski on vahemaa aukartustäratavalt suur. Mis siis veel tolle aja rändajatele! Aabram asus teele – võttis riski – ja Jumal sai temaga arvestada. Aabramist sai Aabraham, töotuste mees ja suure rahva ja ajaloo esiisa. Aabrahami lugu räägib meile Jumala usaldamisest ja julgusest käia usuteel. Jumala tahtmise ja plaanide otsimine oma elus muudab inimese Jumala kaastööliseks, Jumala plaanide õnnistusrikkaks tööriistaks. On mõtet järgida Jumala osutatud teed. Isegi siis, kui alguses tundub tee riskantne ja hiilgava tulevikuta.

Ajalooost tunneme aegu, mil Kristuse jüngrid saamine tähendas oma senise elu ja saavutuste maha jätmist, piiratud võimalusi, riskide võtmist ja astumist tundmatusse. On olnud vaenamisaegu, mil kristlased pidid olema valmis valima lausa elu ja oma usu vahel.

Ka siin Eestimaal on olnud kristlastele kergemaid ja raskemaid aegu. Meiegi keskel elab neid, kes on omal nahal tundnud nõukogude usuvabaduse usuvaenulikku karmi kätt. Eriti kirikuõpetaja või tema abikaasa või lapsena tuli arvestada teiste nõudmistega ja võimalustega kui muudel nõukogudemaa kodanikel. Näiteks kirikuõpetaja palgast arvestati mitu korda suuremat tulumaksu ja riiklikust pensionist ja tuusikutest oli ta prii. Kui ma 1985. aastal astusin Usuteaduse Instituuti teoloogiat õppima ja vaimulikutööks valmistuma, pidin arvestama, et nõukogude ühiskonnas rakenduvad mullegi tavapärasest teistsugused seadused, teistsugune õigussüsteem. Mina sain seda tunda vaid lühikest aega, sest kogu nõukogude süsteem kukkus kokku.

Nüüd ei pea me kristlastena oma elu pärast kartma. Mõnigi võib hoopis kurta, et kristlaseks olemine on liiga lihtne, turvaline, rutiinne ja riskivaba. Vahel tundub mulle, et praeguses Eesti ühiskonnas meeldib inimestele võtta riske. Selle võtmesõnaks on „adrenaliin”. Paljusid meie tänaseid sündmusi ja ühiskonna protsesse võib mõista just selles võtmes. Elu liiga kallis või liiga odav hind paneb inimest oma eluga mängima. Võimust võtab mentaliteet, mis propageerib võtmist andmise asemel ja taotleb eelkõige enese teostamist ning meelelahutust. See omakorda toetab pillavat riskimist enda ja teiste eluga, vara ja loodusega. Eestlasele paistab meeldivat käia piiri peal ja seda aegajalt ka ületada. Paraku on sellistel riskimistel sageli kurvad tagajärjed.

Õnneks või kahjuks ei ole see uljas riskeerimine ainult meie mure. Ühendkuningriigis toimus äsja referendum Euroopa Liitu jäämise ja liidust lahkumise asjus. Pärast lahkumisotsust keegi intervjueeritav ütles, et ta tegelikult pooldab jäämist Euroopa Liitu. Enne hääletust oli ta veendunud, et enamus ka nii hääletab. Aga põnev oli hääletada lahkumise poolt. Ja kuna paljud mõtlesid samamoodi, siis ka referendum tulemus pani paljusid ehmatama.

Ristimisele ja leeri tulek ning kristliku elu valimine, rääkimata vaimuliku tööle asumisest, on olnud ja on tänagi omamoodi riskide võtmine ja astumine koos Aabrahami või Peetruse, Jaakobuse ja Johannesega tundmatusse. Meie olukord on võrreldes nendega palju lihtsam – meilt ei nõuta alati oma senise elukoha, tuttavate ja töö maha jätmist. Kuid kristlaseks saamine ja elamine eeldab elu väärtuste ja mõjutajate ümberhindamist. Ja ainult iseendasse uskumisest ja eneseimetlusest loobumine võib olla mõnelegi suurem loobumine kui Peetruse jaoks kaluritöö kõrvalejätmine.

Oma elu andmine Jumala kätte on julge samm. See võib tuua valusaid katsumusi, aga ka anda palju rõõmu ja õnnistust. Piibel annab selle kohta arvukaid näiteid – Aabraham, Vana Testamendi patriarhid ja prohvetid, Jeesuse jüngrid ja esimesed kristlased. Küllap on meilgi lisada siia oma kogemusi. Võime täna tunnistada, et kristlase tee ja siinne koguduse elu on väga huvitav. Kirikus on võimalik palju head näha, kuulata, avastada, kogeda ja õppida, ka omalt poolt teha ja anda. Ristiinimese elu pakub heas mõttes palju adrenaliini. Ja veel enam rõõmu, südamerahu ja õnnistust, osadust Jumalaga siin ajas ja kord igavikus.

leitnant Peeter Paenurm, Eesti Kaitseväge staabi- ja sidepataljoni kaplan

NATUKE NALJA.

Sundpuhkus

Šotlastest kaubareisija on sunnitud tormi tõttu jääma saarele, kus ta oma kaupa pakkus. Ta saadab peakorterisse telegrammi:

"Müüsin kauba maha, kuid ei pääse tormi tõttu paari päeva jooksul saarelt tulema. Ootan juhtnööre."

Peakorterist tuleb vastutelegramm:

"Olete alates tänasest ametlikult puhkusel. Kohtumiseni kuu aja pärast."

SÜNNIPÄEVAD AUGUSTIS.

1. august	Anne Julge	65
2. august	Liisa Rootare Eva-Maria Kollom	
3. august	Eike Parts	
4. august	Tarmo Engman Ott Vallik Anne Kalberg-Sägi	45
5. august	Kaarel Kõuts Eha Toomsar Sirje Jätsa Mari-Liis Mürk Ralf Loorens	77
6. august	Helen Heli	
7. august	Anneli Kruusel	
8. august	Lilia Sepp Tiiu Mihelson	80
9. august	Alma Päär Kauri Kliss	
10. august	Valmer Siil Margi Martin Tiina Juurik Rael Ojasoo	30
11. august	Katarina Reiljan	
12. august	Vaike-Lisette Soostar	83
14. august	Matti Talbonen Laivi Koit Felicia Mirell Jair	
15. august	Adele Tee Priidik Mentaal Priit Põhjakas Mari Lehtonen	86 73 20
16. august	Sirje Lämmergas Ene Talbonen Mati Ojasild Hendrik Lõhmus	
17. august	Leida-Elisabet Nigor	93
18. august	Laine Viilma	90
19. august	Mihkel Kõre	

21. august	Aita Kaur Grete-Liis Viina	73
22. august	Kätlin Kaljusaar Moona Ojasoo	
23. august	Virve Liidemann Egert Hõim	75
24. august	Kasso Kaasik Lea Salumäe Katharina Ufholz	35
25. august	Oliver Tammsalu Kairi Kliss	
26. august	Loviise Vare Deliise Vare	
27. august	Oliivia Sepp Sarah-Sofia Brock	10
28. august	Lilija Kuusemäe Marie Uibo Andres Huul Marianne Hein-Nordström Maarja Reinaste Marie Keldrima	93 30
29. august	Laura-Liisa Leit	
31. august	Leini Vahtras Markus Jätsa Rebecca Rankla	

Palju õnne sünnipäevaks ja õnnistust uueks eluaastaks!

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

**Mina olen selleks sündinud ja selleks tulnud maailma, et ma annaksin tunnistust tõe kohta.
Igaüks, kes on tõe seest, kuuleb minu häält. Johannese 18:37**

Kui me pole tõe seest, ei kuule me enam Jeesuse häält. Sellest selgub, kui ohtlik on tõeteelt ära eksida, sest võib juhtuda, et pole enam kedagi, kes meid tõe juurde tagasi juhataks. Mitte keegi, kes on tõe hüljanud, ei saa olla Jeesuse oma.

Kõige kurvem on, et paljud end kristlasteks nimetavad inimesed on tõest loobunud. Mitmed kirikudki üle maailma on teinud sedasama. Paljud kirikud ja kristlased on asunud õigustama pattu, tuues põhjenduseks armastuse patuste vastu. Nende arvates on see märk armastusest, kui loobuda patu hukka mõistmisest. Nad on hüljanud ka Pühakirja, mis sõnaselgelt patu hukka mõistab ja patustamise kohutavad tagajärjed teatavaks teeb. Selle asemel, et püüda patuseid päästa igavesest hukatusest, juhivad tõest kõrvale eksinud kirikud ja kirikuõpetajad neid armastuse sildi all igavesse surma.

Me ei tohi lasta end eksitada Pühakirja tõe „Jumal on armastus“ väärtõlgendustest. Jumal on küll armastus, ent püha armastus. Jumal ei hülga armastuse nimel iialgi tõe. Jumal ei saa hüljata oma pühadust, sest Ta on iseenesest püha, pühadus on Tema olemus. Jumal ei saa mitte iialgi õigustada pattu ega sellega leppida. Armastuse Jumal ei põhjusta kunagi inimesele tarbetult vaeva ja valu, ent on üks põhjus, kus armastav Jumal võib meid kannatama panna: see põhjus on meie pühitsus, Jumala soov, et me saaksime pühamaks, et me saaksime sarnasemaks Tema Pojale Jeesusele Kristusele. Jumal võib meile põhjustada kannatusi, et me saaksime vabaks oma pattudest. Seetõttu on vale tõeteelt eksinud kirikuteenijate põhjendus patu tolereerimisel: et patune ei peaks oma patust hoidudes kannatusi kogema.

Me vastutame igaüks ise selle eest, et me tõe sisse püsima jääksime. Seetõttu ei tohi me pimesi

uskuda kedagi, vaid peaksime Pühakirjas väljendatud tõe valgusel kõik arvamused läbi katsuma. See on veel üks põhjus, miks peaksime hästi tundma Pühakirja, sest sellest võib sõltuda meie igavene elu.

**Issand, anna, et me Sind austaksime,
Sinu headust, õiglust, tõe
ja vägevust kuulutaksime,
oma kaasinimesi Sinu juurde juhiksime,
Sind armastaksime,
Sind tänaksime ja ainult Sind kummardaksime.**

Bernardino Ochino, 1487-1564
Munk, jutlustaja

Karin Teder

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud augustis kolmapäeval ja reedel kl 9-13.

Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse leppida kokku (tel. 52 80635).

Kasutatud riiete annetusmüük on avatud alates 17. augustist K ja R 10-13.

Toomkirik on avatud jumalateenistuste ajal peaukse kaudu. Esmaspäevast kuni pühapäevani kell 10–18 kirik avatud muuseumi kaudu piletiga.

Jaani kirik on augusti kuus avatud R, L kell 10-14 ja P 13-16.

Telefon 473 7166, 473 7167.

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-post lisatakse kirjasajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Eesti kiriku elust saab lugeda <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Toomkirik ja muuseum Vaata www.haapsalulinnus.ee Kontakt: Marika Peberg, tel 5184664, 4725346. Linnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.

Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com; 5289 527.

Lydia Kalda E-post: lydia.kalda@hotmail.com; 53477 633.

Lia Salumäe E-post: liasalumae@hotmail.com; 53039 835.

Lehte Ilves E-post: lehte.ilves@gmail.com

Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee

Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de

Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com

Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub septembrist 2008 kord kuus. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.